

CZU 343.55

ANALIZA JURIDICĂ A CONTRAVENȚIEI DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE

Vitalie IONAȘCU,

doctorand, lector universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Legiuitorul a decis ca actele de violență în familie soldate cu vătămarea neînsemnată să fie considerate o contravenție, iar agresorul să fie tras la răspundere contravențională pentru aceasta. În acest context, articolul dat reprezintă o cercetare succintă a conținutului constitutiv al contravenției prevăzute la art. 78¹ Cod contravențional al Republicii Moldova „Violența în familie” care după părerea autorilor prezintă un pericol mult mai mare decât cel al unei simple contravenții.

Cuvinte-cheie: familie, violență, maltratare, vătămare neînsemnată, victimă, agresor, răspundere, reeducare, protecție.

LEGAL ANALYSIS OF FAMILY VIOLENCE CONTRAVENTION

Vitalie IONAȘCU,

PhD student, university lecturer,
Academy „Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

The legislator decided that acts of domestic violence that caused the minor injury to be considered an easy offense and that the aggressor should be held under contravenational responsibility for it.. In this context, this article represents a brief research of the constitutive elements of the contravention provided in art. 78¹ „Domestic Violence” The Contravention Code of the Republic of Moldova which, in the opinion of the authors, presents a much greater danger than that of a simple contravention.

Keywords: family, violence, maltreatment, insignificant harm, minor injury, victim, aggressor, liability, contravention, reeducation, protection.

Introducere. Orice societate există și evoluează pe baza unor reguli de conduită protejate de norme morale, de tradiții, de obiceiuri și de norme juridice. Ele formează un sistem ce reglementează raporturile sociale. În cadrul acestui sistem ce guvernează societatea, un rol important îl joacă juridice, inclusiv cele contravenționale, care impun membrilor societății un anumit comportament în raporturile pe care aceștia le stabilesc cu semenii sau cu organismele sociale și a căror încălcare atrage după sine o anumită formă de răspundere juridică: penală, contravențională, disciplinară sau civilă.

Violența în familie, de asemenea, este o încălcare a unor norme de conduită protejată prin lege. Din anul 2009, când au fost operate modificări în Codul penal al Republicii

Moldova, violența în familie a fost recunoscută drept o infracțiune care atentează la viața și sănătatea persoanei [1]. În acest sens, infracțiunea de violență în familie a fost incriminată la art. 201¹ CP al RM având următorul conținut „(1) *Violența în familie, adică acțiunea sau inacțiunea intenționată, manifestată fizic sau verbal, comisă de un membru al familiei asupra unui alt membru al familiei, care a provocat suferință fizică, soldată cu vătămarea ușoară a integrității corporale sau a sănătății, suferință psihică ori prejudiciu material sau moral, se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 150 la 180 de ore sau cu închisoare de până la 2 ani.*

(2) *Aceeași acțiune:*

a) *săvârșită asupra a doi sau mai mulți membri ai familiei;*

b) care a provocat vătămarea medie a integrității corporale sau a sănătății, se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore sau cu închisoare de până la 5 ani.

(3) Aceeași acțiune care:

a) a cauzat vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății;

b) a determinat la sinucidere sau la tentativă de sinucidere;

c) a provocat decesul victimei, se pedepsește cu închisoare de la 5 la 15 ani” [1].

Dispoziția art. 201¹ CP al RM a trezit diferite discuții atât în domeniul teoretico-științific, cât și în cel practic. Astfel, în urma aplicării legii în vederea tragerii la răspundere a agresorilor familiari, s-a constatat că actele de violență în familie soldate cu vătămarea neînsemnată a integrității corporale nu erau reglementate de anumite norme, fapt ce determina apariția erorilor și evitarea răspunderii juridice a agresorilor familiari. Prin urmare, Inspectoratul General de Poliție a propus ca o astfel de formulare să fie incriminată în Codul contravențional al Republicii Moldova, motivând că tragerea la răspundere pentru astfel de fapte nu este acoperită de legea penală sau contravențională.

În acest sens, în anul 2016, când a fost optimizată dispoziția normei prevăzute la art. 201¹ CP al RM, prin același act legislativ a fost introdusă o nouă contravenție, prevăzută la art. 78¹, denumită „Violența în familie” cu următorul conținut „*Maltratarea sau alte acțiuni violente, comise de un membru al familiei în privința altui membru al familiei, care au provocat vătămare neînsemnată a integrității corporale se sancționează cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 40 la 60 de ore sau cu arest contravențional de la 7 la 15 zile*” [3].

Materiale și metode aplicate. În procesul studiului dat au fost utilizate următoarele metode de cercetare științifică: analiza

sistemică, analiza logică, analiza comparativă, sinteza și clasificarea. Materialele folosite sunt: actele legislative și normative ale Republicii Moldova în domeniu, doctrina juridică națională și alte studii.

Rezultate obținute și discuții. În pofida dezacordului pe care îl exprimă un șir de instituții de stat și ONG-uri referitor la faptul că violența în familie nu poate fi contravenție, organele de drept nu fac altceva decât să aplice legea aprobată de puterea legislativă.

Pentru ca un act de violență să fie calificat drept o contravenție prevăzută de art. 78¹ CC al RM, fapta trebuie să întrunească elementele constitutive ale unei contravenții, și anume obiectul, latura obiectivă, latura subiectivă și subiectul.

Conform literaturii de specialitate, obiectul ca semn constitutiv al unei componente de contravenție poate fi divizat în obiect juridic și obiect material. Obiectul juridic, la rândul său, poate fi: obiect juridic general, generic, special și complex [9].

Obiectul juridic general nu are relevanță la calificarea corectă a unei contravenții, deoarece este o noțiune generală, și anume constituie relațiile sociale a căror bună desfășurare este asigurată de Codul contravențional al Republicii Moldova [3].

Obiectul juridic generic al contravenției de violență în familie îl constituie acel grup de relații sociale cu privire la protecția sănătății populației și a sănătății persoanei.

În această ordine de idei, necesitatea ocrotirii pe toate căile a familiei, în special a sănătății membrilor de familie, este proclamată în numeroase acte cu vocație internațională și în actele legislative naționale. Astfel, în conformitate cu art. 16 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, familia este elementul natural și fundamental al societății și are dreptul la ocrotire din partea societății și a statului. De asemenea, aceleași prevederi sunt expuse și în art. 48 din Constituția Republicii Mol-

dova, dar și în art. 21 din Legea Republicii Moldova privind drepturile copilului, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 15.12.1994, stipulează că familia și copiii beneficiază de protecție și ajutor special pentru realizarea drepturilor lor de către stat. Prin urmare, legislatorul a prevăzut că relațiile sociale cu privire la conviețuirea în cadrul familiei și în special referitoare la sănătatea membrilor de familie trebuie, de asemenea, să fie protejate de legislația penală și de cea contravențională [10, art. 21].

Obiectul juridic special îl constituie relațiile sociale cu privire la protecția sănătății persoanei din cadrul familiei. Obiectul juridic special sau nemijlocit poate fi și unul complex, divizându-se în obiect juridic special principal și secundar.

Obiectul juridic special principal al contravenției de violență în familie îl formează relațiile sociale cu privire la protejarea familiei, a cărei existență și dezvoltare este condiționată de comportarea umană a membrilor de familie, astfel încât să nu prejudicieze dezvoltarea fizică, psihică și morală a altor membri ai familiei.

Obiectul juridic special secundar al contravenției de violență în familie îl formează relațiile sociale, a căror existență și desfășurare normală sunt condiționate de protejarea integrității corporale și a sănătății membrului de familie.

Obiectul material îl prezintă corpul persoanei.

Un alt element constitutiv al componenței de contravenție este latura obiectivă care în cazul violenței în familie are următoarea structură:

1) **fapta** (acțiunea sau inacțiunea) prejudiciabilă care se exprimă prin maltratare sau prin alte acte de violență;

2) **urmările prejudiciabile** care se exprimă sub formă de vătămare neînsemnată a integrității corporale;

3) **legătura de cauzalitate dintre fapta**

prejudiciabilă și urmările prejudiciabile [4, p. 14].

De cele mai dese ori, contravenția analizată este comisă prin acțiuni. Legiuitorul prevede două modalități normative ale acestor acțiuni: 1) maltratarea; și 2) alte acte de violență.

Prin **maltratare** se înțelege actul de violență care constă în aplicarea loviturilor multiple (trei și mai multe) asupra corpului victimei.

Prin **aplicarea loviturilor** trebuie înțeles acțiunea mecanică a unei energii cinetice exterioare de atingere, de compresiune sau izbire bruscă și violentă a suprafeței de contact a corpului victimei cu sau de un corp contondent, de regulă, prin proiectare, călcare, alunecare, aruncare sau cădere (de exemplu, cu palma, cu piciorul, cu cotul, cu un obiect, instrument sau armă; de perete, de gard sau de alte obiecte ori obstacole materiale aruncate asupra victimei etc.).

Caracterul multiplu al aplicării loviturilor condiționează esența maltratării ca fiind o faptă care cauzează nu pur și simplu o durere, ci o durere deosebit de chinuitoare, care este repetată iarăși și iarăși, prin aceasta traumatizând mai mult persoana. În acest sens, nu putem să nu agreăm opinia conform căreia conceptele „maltratare”, „tortură”, „batjocură”, „sadism” fac parte din același registru noțional, reprezentând cazuri particulare de manifestare a cruzimii.

Prin **alte acte de violență** înțelegem toate manifestările brutale și constrângerile de orice natură (de exemplu, pișcarea; bătaia cu nuiua, biciul, cureaua sau cu alte asemenea obiecte; legarea mâinilor sau picioarelor; târârea; punerea unei piedici urmată de cădere; răsucirea mâinilor; mușcarea; tragerea de păr sau de ureche; smulgerea părului; strivirea sau prinderea unor sau altor părți ale corpului victimei cu ajutorul unor dispozitive; introducerea unor obiecte ascuțite sub unghii; stingerea țigaretei de corpul victimei;

provocarea arsurilor cu ajutorul lămpii de sudat, al fierului de călcat sau al altor asemenea obiecte; privarea de somn, mâncare sau apă; deținerea într-o încăpere friguroasă etc.) [5, p. 135].

Alte acte de violență pot fi comise prin acțiune, dar și prin inacțiune, atunci când, prin neluarea unei măsuri la care subiectul era obligat, victima este expusă să se lovească (de exemplu, făptuitorul nu anunță victima că a dat pe scară cu o substanță alunecoasă pentru protejarea lemnului, provocându-i căderea).

Din rândul altor acte de violență fac parte și actele de violență psihică (de exemplu, amenințarea în fața căreia victima a încercat să fugă, dar, împiedicându-se, a căzut și s-a lovit).

Atât maltratarea, cât și alte acte de violență se pot realiza prin acțiunea directă a făptuitorului, dar și indirect, prin folosirea unor obiecte, a unui animal, sau chiar prin propria faptă a victimei constrânsă să se accidenteze.

Pentru ca fapta să poată fi calificată conform art. 78¹CC al RM, maltratarea sau alte acte de violență comise de un membru al familiei în privința altui membru al familiei trebuie să provoace o vătămare neînsemnată a integrității corporale, iar dacă se vor produce vătămări ușoare, medii sau grave ale integrității corporale se va califica conform articolului 201¹ „Violența în familie” Cod penal al RM.

În Regulamentul de apreciere medico-legală a gravității vătămării corporale nr.199 din 27.06.2003, în Partea V „Vătămare neînsemnată” se menționează că din șirul leziunilor corporale ce nu cauzează prejudiciu sănătății fac parte leziunile ce nu generează o dereglare a sănătății mai mult de 6 zile sau o incapacitate permanentă de muncă [6].

Așadar, urmările prejudiciabile ale maltratării intenționate sau ale altor acte de violență le constituie, în primul rând, leziuni-

le corporale, adică iritarea pielii, excoriațiile, echimozele, alte semne exterioare superficiale.

Contravenția prevăzută la art. 78¹CC al RM este o contravenție cu componentă materială. Ea se consideră consumată din momentul producerii leziunilor corporale, implicând suferințe fizice.

Latura subiectivă a contravenției analizate se exprimă, în primul rând, prin vinovăție sub formă de intenție. Contravenția se consideră săvârșită cu intenție dacă persoana care a săvârșit-o își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, a dorit sau a admis în mod conștient survenirea acestor urmări. În această ordine de idei, sintagma din dispoziția articolului 78¹ CC al RM „comise de un membru al familiei în privința altui membru al familiei” ne duce la ideea că această contravenție poate fi săvârșită doar intenționat. Vinovăție sub formă de imprudență nu poate fi în cazul violenței în familie deoarece aceasta presupune anumite fapte orientate față de unul sau mai mulți membri de familie.

Ca motive ale contravenției pot să apară: controlul, impunerea unui comportament, răzbunarea, gelozia, invidia, ura etc. Deși legiuitorul nu individualizează expres scopul acestei contravenții, acesta îl poate forma numai pricinuirea suferințelor fizice sau psihice unui membru de familie.

Subiectul contravenției este persoana fizică responsabilă care în momentul săvârșirii contravenției a împlinit vârsta de 18 ani, este responsabilă și de asemenea trebuie să posede calitatea de membru al familiei. În calitate de membri ale familiei pot fi:

a) în condiția conlocuirii – persoanele aflate în relații de căsătorie, de divorț, de concubinaj, de tutelă și curatelă, rudele lor pe linie dreaptă sau colaterală, soții rudelor, alte persoane întreținute de acestea;

b) în condiția locuirii separate – persoanele aflate în relații de căsătorie, copiii

lor, inclusiv cei adoptivi, cei născuți în afara căsătoriei, cei aflați sub tutelă sau curatelă, alte persoane aflate la întreținerea acestora, care în momentul săvârșirii contravenției au împlinit vârsta de 18 ani [8].

În concluzie, putem afirma că decizia legiuitorului de a incrimina actele de violență în familie soldate cu vătămarea neînsemnată în legea contravențională este una prost inspirată, fapt ce nu corespunde pericolului social real al acestui fenomen negativ care abundă în societățile moderne. Considerăm că legiuitorul nu a luat în calcul cauzele și factorii adevărați care determină fenomenul violenței în familie iar instituirea răspunderii contravenționale pentru actele de violență în familie, chiar și pentru cele soldate cu vătămarea neînsemnată, nu contribuie absolut cu nimic la eradicarea acestui fenomen, ci din contra, favorizează evitarea răspunderii penale pentru agresivitate în familie, care în majoritatea cazurilor este preluată de către descendenți.

Chiar și această inițiativă legislativă care din start, după cum s-a mai menționat, este una neinspirată, este însoțită de o serie de lacune, fapt ce determină până la urmă nechibzuința și ineficiența ei.

Una dintre lacune ar fi vârsta de 18 ani pentru tragerea la răspundere contravențională pentru actele de violență în familie, care propunem la alin. (2) art. 16 CC al RM de introdus art. 78¹, deoarece conform Codul familiei la art. 14 alin. (2) se prevede reducerea vârstei matrimoniale cu doi ani, respectiv fiind vârsta de 16 ani, persoana obținând capacitate deplină de exercițiu. Astfel, subiect al violenței în familie ar trebui să fie persoana fizică responsabilă care la săvârșirea contravenției a împlinit vârsta de 16 ani [6].

O altă lacună ar fi sancțiunea contravențională pentru violență în familie care la rândul său este un element obligatoriu al normei contravenționale materiale, în

care sunt stipulate măsurile de influențare a statului asupra persoanei care, cu vinovăție, a comis o abatere contravențională, ea fiind un mijloc de garantare (de protejare) a normei juridice.

Pornind de la conținutul art. 32 CC al RM, putem afirma că prin sancțiune contravențională se înțelege o măsură de constrângere sau de reeducare aplicată contravenientului în scopul corectării comportamentului acestuia și al prevenirii de săvârșire a unor noi contravenții atât de către contravenientul însuși, cât și de către alte persoane.

Deci sancțiunea aplicată pentru contravenția prevăzută de art. 78¹ CC al RM este munca neremunerată în folosul comunității de la 40 la 60 de ore sau arest contravențional de la 7 la 15 zile.

Considerăm că aceste sancțiuni sunt ușoare și nu corespund pericolului real al violenței în familie, deoarece după, cum s-a specificat mai sus, în astfel de cazuri obiectul juridic la care se atentează nu se rezumă doar la relațiile sociale ce țin de sănătatea membrului de familie, ci trebuie luat în considerație că se compromit și relațiile sociale cu privire la protejarea familiei, a căror existență și dezvoltare este condiționată de comportarea umană a membrilor de familie, astfel, încât să nu prejudicieze dezvoltarea fizică, psihică și morală a altor membri ai familiei. În această ordine de idei, sancțiunea contravențională stabilită pentru actele de violență în familie care aparent sunt soldate doar cu vătămarea neînsemnată a integrității corporale ale membrilor de familie nu va avea absolut nici un efect de reeducare a agresorilor și de protejare a celor mai importante relațiile dintr-o societate, a celor de familie.

Referințe bibliografice

1. Legea Republicii Moldova nr. 167 din 09.07.2010 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. În: Monitorul Oficial nr.155-158 din 03.09.2010, art.

- III, pct. 6.
2. Legea Republicii Moldova nr. 196 din 28.07.2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. În: Monitorul Oficial nr.306-313 din 16.09.2016, art. IX, pct. 5.
 3. Codul Contravențional al Republicii Moldova, nr. 218 din 24.10.2008 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 3-6 din 16.01.2009.
 4. Curs drept contravențional, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Vl. Rusu, Bălți, 2014.
 5. Sergiu Furdui, Drept contravențional, Chișinău, Cartier Juridic, 2005.
 6. Regulamentului de apreciere medico-legală a gravității vătămării corporale nr.199 din 27.06.2003 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.170-172.
 7. Legea Republicii Moldova nr.45 din 01.03.2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.55-56, art. 3.
 8. Codul familiei al Republicii Moldova, nr. 1316 din 26.10.2000 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 47-48 din 26.04.2001 (art.14 alin. (2)).
 9. Victor Mocanu, Valeriu Munteanu, Curs de drept contravențional, Universitatea de Studii Europene din Moldova, Chișinău, 2013.
 10. Legea Republicii Moldova nr. 338 din 15.12.1994 privind drepturile copilului. În: Monitorul Oficial nr.13 din 02.03.1995.

Despre autor

Vitalie IONAȘCU,
doctorand,
lector universitar al Catedrei
„Drept polițienesc” a Facultății Securitate
Civilă și Ordine Publică
Academia „Ștefancel Mare” a MAI al RM
e-mail:vitalie-ionascu@mail.ru
tel.:079603128

About author

Vitalie IONAȘCU,
PhD student,
university lecturer of the Department
„Police Law” of the Faculty of Civil
Security and Public Order
“Stefan cel Mare” Academy of MIA
of the Republic of Moldova
e-mail:vitalie-ionascu@mail.ru
tel.:079603128